

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет

Ahi Evran University (Turkey)

TESOL – Ukraine

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ В МОВІ І КУЛЬТУРІ

Збірник наукових праць

Київ 2019

УДК 821.09(100)(082)
НЗ5

**Національна ідентичність в мові і культурі: збірник наукових
НЗ5 праць / за заг. ред. А.Г. Гудманяна, О.Г. Шостак. - К.:Талком, 2019. - 318
с.**

ISBN 978-617-7685-68-4

Збірник містить тексти доповідей XII Міжнародної конференції з питань національної ідентичності в мові і культурі, що відбулася 22-23 травня 2019 року на кафедрі іноземних мов і прикладної лінгвістики факультету лінгвістики та соціальних комунікацій Національного авіаційного університету (м. Київ, Україна).

УДК 821.09(100)(082)

Головний редактор:

А.Г. Гудманян, доктор філологічних наук, професор
(Національний авіаційний університет, Україна)

Редакційна колегія:

Е. Акіллі, доктор філософії (Історія), академік

Агі Євран університет, Киршехір (Туреччина)

О. В. Артюшкіна, кандидат наук з лінгвістики, доцент
(Університет Жан Мулен Ліон 3, Франція)

Н. О. Висоцька, доктор філологічних наук, професор
(Київський національний лінгвістичний університет, Україна)

Р. І. Дудок, доктор філологічних наук, професор
(Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна)

Ю. Л. Мосенкіс, доктор філологічних наук, професор,
(Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
Україна)

А. І. Раду, кандидат філологічних наук, доцент
(Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна)

А. В. Чеснокова, професор
(Київський університет імені Бориса Грінченка, Україна)

О. Г. Шостак, кандидат філологічних наук, доцент
(Національний авіаційний університет, Україна)

С. М. Ягодзінський, доктор філософських наук, професор
(Національний авіаційний університет, Україна)

*Рекомендовано до друку Вченою радою факультету лінгвістики та соціальних комунікацій
Національного авіаційного університету (протокол № 3 від 15 травня 2019 р.)*

ISBN 978-617-7685-68-4

© Колектив авторів, 2019

© Національний авіаційний університет, 2019

*Володимир Звизняцьковський,
доктор філологічних наук, професор
Маріупольський державний університет
м.Маріуполь*

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МИКОЛИ ГОГОЛЯ

100-річчю з дня народження

Юрія (Джорджа) Луцького присвячую

Коли йдеться про «сучасні» підходи, «останні» висновки, то зазвичай мовчазно розуміють, що вони відрізняються не просто від «старих» підходів до даної проблеми, а насамперед від «передостанніх» висновків. Тому розпочну цей дискурс з пропозиції до «передостанніх» віднести висновки гоголезнавців 90-х, а до «останніх», себто сучасних – відповідно нульових і десятих.

Підвести підсумки досліджень нашої теми за «передостанній» час узявся вчений старшого покоління Юрій (Джордж) Луцький, якому 11 червня 2019 р. виповнилось би 100 років. У своїй останній книзі “**The Anguish of Mykola Hohol, a.k.a. Nikolai Gogol**” (Toronto,

1998) Луцький зокрема писав таке: "... recent book by the youngest Ph.D. at Kyiv University, V.Zvyniatskovsky, is even more provocative. It is almost uncanny how his final interpretation of Hohol (after a different discussion, based mostly on his works) coincides somewhat with that of the present writer (divided from him not only by thousands of miles but by upbringing as well)".

Йдеться, отже, про мою книжку **«Николай Гоголь: тайны национальной души»** (К.: Лікей, 1994). З легкої руки Луцького її і досі цитують дослідники, divided from me not only by thousands of miles but by upbringing as well. А не відають, небоги, що автор тої ранньої книжки, далеко вже не "youngest Ph.D.", 2010 року видав нову книжку **«Побеждающий страх смехом: опыт реставрации собственного мифа Николая Гоголя»** (К: Либідь, 2010).

Отже, представники «сучасних підходів», котрі налаштовані здебільшого полемічно щодо мого (1994) і Луцького final interpretation, але не знають про існування «Побеждающего страх смехом...», надають мені усі підстави для презентації final interpretation моєї книжки 2010 р. як «постсучасного підходу».

Так, Роман Коропецький – професор слов'янських мов і літератур Каліфорнійського університету в Лос-Анджелесі (UCLA), автор численних досліджень з історії української, польської та російської літератур – у своїй рецензії (у квітневій «Критиці» 2012 р.) на український переклад нової монографії Едити М. Бояновської (Edyta M. Wojanowska), також професора слов'янських мов і літератур, але в Єльському університеті, **«Nikolai Gogol: Between Ukrainian and Russian Nationalism»**, Cambridge, Mass., and London: Harvard University Press, 2007 («Микола Гоголь: між українським і російським націоналізмом», К.: Темпора, 2013) пише наступне:

«Хоча Гоголеву заяву про власну так звану «двоєдушність» протягом десятків років тлумачили чи то як фігуру імперської долі, чи то як трагедію, що відображала історичні обставини самого письменника та його народу, і російські, й українські коментатори в цих дискусіях здебільшого принаймні визнають, що Гоголь сам відповідав ухильно, а в деяких випадках бачать іще суперечливіший підтекст. Едита Бояновська теж начебто визнає цей факт. У вступі до монографії вона пише, що «національну ідентичність Гоголя не можна загнати в рамки питання "або/або", адже існує чимало свідчень того, що він позиціонував себе в межах обох національних

дискурсів: і російського, і українського». Проте визнати проблему – це одна річ, а належно висвітлити її – інша».

Майже всі західні гуманітарії вельми позитивно відреагували на монографію Едити Бояновської: «Блискуча, приголомшлива й оригінальна праця дуже талановитої науковиці» (Г'ю Маклін, Каліфорнійський Університет, Берклі); «найретельніша спроба [дослідити] внутрішньо суперечливу національну ідентичність Гоголя» (Джефрі Госкінг, «Times Literary Supplement»); «важливе дослідження, що ставить під сумнів давні припущення щодо взаємозв'язку між національними та імперськими ідентичностями в Росії XIX століття» (Роберт Грин, «Canadian Journal of History»). Не дивно, що монографія отримала відзнаку Асоціації сучасних мов – премію Альда і Жанни Скальйоне 2009 року за студії слов'янських мов і літератур, на підставі того, що це «кардинально нова інтерпретація одного з найскладніших письменників Росії». І хоч інший рецензент, Єкатеріна Смородинська, слушно стверджує, що «сама мета монографії – з'ясувати, яку країну Гоголь любив більше, Україну чи Росію – не зовсім оригінальна»,² йдеться не так про новизну, як про великий авторитет проф. Бояновської серед західних славистів. «Із цього погляду, - зауважує проф. Коропецький, - Едита Бояновська, безперечно, зуміла змістити акценти в гоголівських студіях на Заході вже тим, що звернулася до цього питання, не кажучи про те, що присвятила йому цілу монографію. І реакція на неї може свідчити, що праця нарешті отримала свою порцію визнання легітимності у критиків». Визнання, якого проф. Луцький не мав від них ані за життя, ані після смерті, бо був для них «канадським українцем» (отже, на їхню думку, безперечно заангажованим).

Як застерігає сама ж Бояновська, цю лиш віднедавна виявлену готовність західних гуманітаріїв займатися проблемою Гоголевої ідентичності слід розглядати в контексті «поточного постсоветського переосмислення російських та українських ідентичностей» взагалі.

Отже, якщо ми з Луцьким на своєму «передсучасному» етапі 90-х років виходили з безперечної даності Гоголя як українця, а так звану «таємницю душі» обговорювали як творчий засіб або прийом,

то Бояновська, чия монографія серед американських дослідників наразі визнана найавторитетнішою й найсучаснішою з цього питання, полемізуючи з нами обома (зокрема зі мною – як автором книжки 1994 р.), наполягає на розгляді даної проблеми як політичної, соціальної, зрештою – особистісної.

Відтак було б доречним донести до учасників «сучасної» дискусії та носіїв «сучасних» підходів до даної теми my final interpretation of Hohol (after a different discussion, based mostly on my works) взірця 2010 (а не 1994) року, якого сьогодні, навесні 2019 р., я й досі тримаюся. Якщо стисло, йдеться про здійснену мною перевірку (на матеріалі усього масиву Гоголевої художньої творчості, від «Ганца Кюхельгартена» до «Рима») Гоголевого ж власного припущення щодо особливої ролі «народо-чортоборця» (на відміну від «народо-богоносця») **сміхом перемагати страх**.

Таким чином, недоведену ані Луцьким ані мною (у 90-ті) ідею «таємниця національної душі як прийом» можна вважати **тезою** даного «діалектичного сходження», **антитезою** – полеміку з нами «сучасних» дослідників, а **синтезом** – доказ і сенс прийому в моїй останній (з даного приводу) монографії.